

NEVARNOST PNEVMOKOKNIH OKUŽB PRI MALČKIH

Pnevmokokne okužbe spadajo med najpogostejše bakterijske okužbe. Bakterije lahko povzročijo tudi smrtno nevarne bolezni, kot sta meningitis in sepsa, najpogostejša pnevmokokna okužba pa je vnetje srednjega ušesa.

KAJ SO PNEVMOKOKI?

Pnevmokok okrajšano imenujemo bakterijo *Streptococcus pneumoniae*. To so zelo odporne bakterije, ki se jim zlasti nezrel imunski sistem majhnih otrok zelo težko upre. Poznamo prek 90 različnih serotipov pnevmokokov, od katerih nekateri povzročajo hujše okužbe kot drugi, določeni tipi pa pogosteje povzročajo okužbe pri otrocih.

Prenašajo se s kužnimi kapljicami, s kihanjem in kašljanjem. Otrok se lahko okuži v stiku z bolnikom ali bacilonoscem. Bacilonosec je sicer zdrav otrok, katerega nosno-žrelni prostor je poseljen s pnevmokoki. Med majhnimi otroki je bacilonoštvo pogosto pa tudi prenosi kapljičnih okužb so pogostejši.

KDAJ SO PNEVMOKOKNE OKUŽBE NAJBOLJ POGOSTE?

Pnevmokokne okužbe se sicer lahko pojavljajo preko celega leta, vendar pa so zaradi hladnega in vlažnega vremena, ki ustvari ugodne pogoje za pojav bolezni, v jesenskih in zimskih mesecih pogostejše.

KATERE OKUŽBE POVZROČAJO PNEVMOKOKI?

Pnevmokoki povzročajo pri otrocih različne okužbe: od najbolj hudih, kot so gnojno vnetje možganskih ovojnic (meningitis), sepsa ali zastrupitev krvi in pljučnica, do manj hudih pa zato zelo pogostih, kot je vnetje srednjega ušesa. Pri majhnih otrocih je najpogostejša s pnevmokoki povzročena okužba vnetje srednjega ušesa, ponavljajoče okužbe pa imajo lahko za posledico okvaro sluha.

Pnevmokoki lahko povzročajo tudi okužbe obnosnih votlin, sklepov in mehkih tkiv.

Pri majhnih otrocih je pogosta s pnevmokoki povzročena bakteriemija, kar pomeni, da so pnevmokoki vdrti v kri, krožijo po organizmu, niso pa še povzročili vnetja v posameznem organu. Otrok ima povišano telesno temperaturo, mrzlico, izrazito slabo počutje, mesta okužbe sicer ne najdemo, z laboratorijskimi preiskavami pa lahko dokažemo bakterije v vzorcu krvi.

KAKO POGOSTE SO PNEVMOKOKNE OKUŽBE?

V Sloveniji je bilo leta 2016 prijavljenih **281 primerov potrjenih invazivnih pnevmokoknih okužb**, kar je podobno kot v predzadnjih dveh letih (2013-2014). Med prijavami z znano klinično sliko je šlo večinoma za bolnike z invazivno pljučnico. **Najvišji stopnji obolevanja sta bili v starostni skupini mlajših od 5 let in pri starih 65 let ali več.** Med mlajšimi od pet let po stopnji obolevnosti pri nas, za razliko od evropskih držav, kjer izstopajo mlajši od enega leta, **najbolj izstopajo otroci, stari eno leto.** Pri njih so prijavne stopnje obolevnosti vsako leto najvišje (100,0/100.000 v letu 2016, 107,8/100.000 v letu 2015, 140/100.000 v letu 2014). V letu 2016 **sledijo otroci stari dve leti (37,4/100.000).** **Zaradi invazivnih pnevmokoknih okužb je v letu 2016 umrlo 12 oseb.**

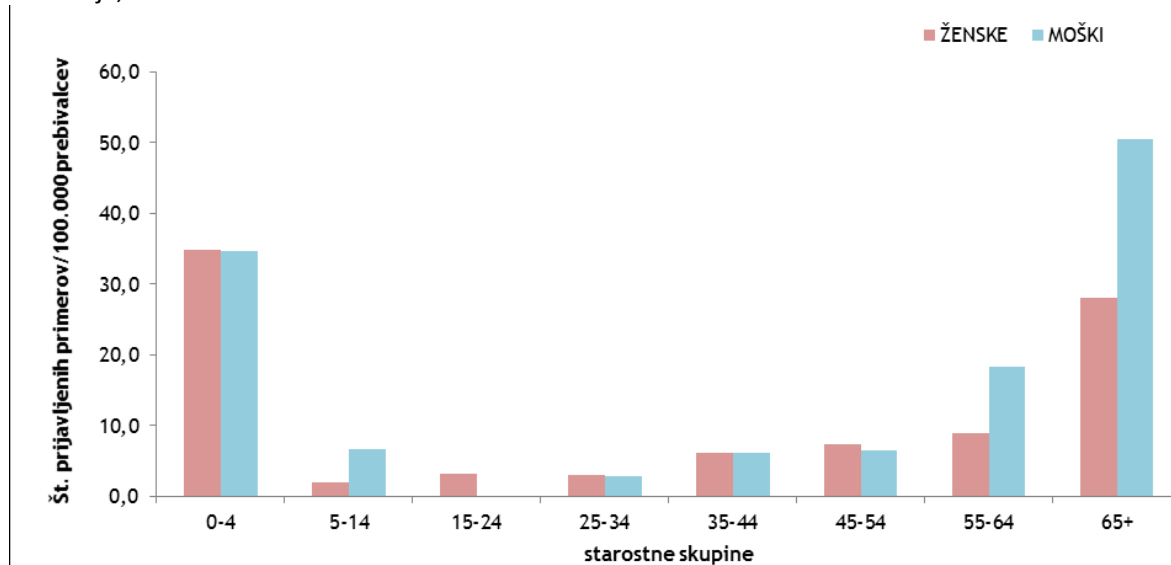
Najvišja stopnja obolevnosti za invazivnimi pnevmokoknimi okužbami v letu 2016 je bila v novomeški regiji (24,2/100.000 prebivalcev), sledili sta kranjska (19,6/100.000) in kopraska (17,5/100.000) regija.

Tabela: Prijavljeni primeri in stopnje obolevnosti za invazivnimi pnevmokoknimi okužbami, Slovenija, 2012-2016

Leto	2012	2013	2014	2015	2016
Št. prijav	245	278	276	332	281
Primeri/100.000	11,9	13,5	13,4	16,1	13,6

Vir tabele: Sočan M et al., NIJZ 2017

Slika: Prijavne stopnje obolevnosti za invazivnimi pnevmokoknimi okužbami po starosti in spolu, Slovenija, 2016

Vir slike: Sočan M et al., NIJZ 2017

V primerjavi z evropskimi državami, kjer je bila skupna prijavna stopnja obolevnosti potrjenih primerov invazivne pnevmokokne bolezni 4,8/100.000 prebivalcev (poročilo ECDC, podatki za leto 2014), so **v Sloveniji stopnje obolevnosti precej višje**, posebej visoke pa so **v starostni skupini otrok starih eno leto, kjer je bila stopnja obolevnosti v letu 2016 skoraj 10-krat višja** (100,0/100.000) kot v evropskih državah pri mlajših od enega leta (11,3/100.000).

KDO ZBOLI ZA PNEVMOKOKNO OKUŽBO?

Zboli lahko vsakdo ne glede na starost, vendar pa pogosteje zbolijo otroci, posebno mlajši od štirih let, dečki pogosteje kot deklice. Nekateri otroci so okužbi s pnevmokoki bolj izpostavljeni, pri nekaterih pa je mogoč težji potek bolezni z zapleti.

Okužbi s pnevmokoki so bolj izpostavljeni otroci, ki obiskujejo vrtec ali drugo obliko kolektivnega varstva, imajo starejšega sorojenca, ki obiskuje šolo ali kolektivno varstvo, dojenčki, če niso bili dojeni oz. so bili dojeni manj kot 2 meseca. Okužbi pa so bolj izpostavljeni tudi otroci, ki živijo v gospodinjstvu s kadilcem ali v slabih socialnih razmerah.

KAKO ZDRAVIMO PNEVMOKOKNE OKUŽBE?

Bolezni, povzročene s pnevmokoki, zdravimo praviloma s penicilinskimi antibiotiki. Pravočasno začeto zdravljenje je običajno uspešno. **Ker pa v zadnjih letih postajajo pnevmokoki povsod po svetu in tudi pri nas vse bolj odporni proti antibiotikom, je zdravljenje vse večji problem in s tem postaja preprečevanje teh okužb čedalje pomembnejše.** V letu 2016 je bilo proti penicilinu odpornih in vmesno odpornih 7 % sevov, proti eritromicinu 13,9 %, proti trimetoprimu s sulfometoksazolom 12,5%, proti tetraciklinu 8,8 %, proti cefuroksimu 3,3 %, proti cefotaksimu in ceftriaksonu po 1,1%, proti

ampicilinu 3,7 %, proti levofloksacinu 0,7 %, proti moksifloksacinu 0,4%, proti meropenemu 1,5 %, proti kloramfenikolu 1,8 %. Zaskrbljujoča je zlasti makrolidna odpornost pri otrocih, ki je v letu 2016 znašala za eritomicin 21,7 %.

KAKO PREPREČIMO PNEVMOKOKNE OKUŽBE PRI OTROCIH?

Ker se pnevmokoki prenašajo kapljično, je pri omejevanju prenosa pomembnih več stvari: kašljanje v robček ali v rokav; pogosto umivanje rok; pogosto čiščenje predmetov, ki jih uporabljajo otroci, predvsem igrač; ustrezno zračenje prostorov; izogibanje prenatrpanim in zakajenim prostorom. Vendar pa pogosto vsi ti ukrepi ne zadoščajo.

Izbranega pediatra vprašajte o nevarnostih pnevmokokov in možnostih zaščite.

Viri:

Sočan Maja, et al. Epidemiološko spremljanje nalezljivih bolezni v Sloveniji v letu 2016. Nacionalni inštitut za javno zdravje, 2017; Zakotnik B. Pnevmonokokne okužbe pri otrocih. Slovensko zdravniško društvo – Združenje za pediatrijo, 2015; Public Health England. *Pneumococcal disease*. Dostopno na: <http://www.hpa.org.uk/Topics/InfectiousDiseases/InfectionsAZ/Pneumococcal/>; NHS choices. *Pneumococcal infections*. Dostopno na: <http://www.nhs.uk/conditions/Pneumococcal-infections/pages/introduction.aspx>; Centers for Disease Control and Prevention. *Pneumococcal Disease. Symptoms & Complications*. Dostopno na: <http://www.cdc.gov/pneumococcal/about/symptoms-complications.html>

O morebitnih dodatnih vprašanjih se posvetujte s svojim pediatrom.

Datum priprave: maj 2018.

SLO/SYN/0018/15a(1)

GSK d.o.o., Ljubljana, Ameriška ulica 8, 1000 Ljubljana, tel: +386 (0)1 280 25 00, medical.x.si@gsk.com
Vse pravice pridržane. GSK d.o.o., Ljubljana.

